

ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ВИВЧЕННІ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 1(35) 2016

УДК 811-11

Гладка В. Лінгвокультурологічний підхід у вивченні фразеологізмів французької мови; 13 стор.; кількість бібліографічних джерел – 38; мова – українська.

Анотація. Національно-культурна специфіка фразеологізмів дозволяє трактувати їх як лінгвокультуреми, які відображають світобачення і національну культуру соціуму. Виходячи зі значення компонентів, автор проводить типологію французьких фразеологічних лінгвокультурем. Розглядається також питання доцільності зарахування фразеологізмів до класу стереотипів.

Ключові слова: лінгвокультурологічний підхід, лінгвокультурема, фразеологізм, стереотип.

У другій половині – кінці ХХ ст. мовознавство “переживає” певного роду антропологічну революцію, звернувшись до ґрунтовних досліджень того, як відображаються у мові процеси світосприйняття, хоча зв’язок мови й культури був об’єктом наукових розвідок ще ХІХ ст. (Л. і В. Гримм, Ф. І. Буслаєв, О. М. Афанасьєв, О. О. Потебня, О. Д. Поліванов та ін.). На початку минулого століття лінгвіст і культуролог Є. Сепір говорить про мову як про “суворо соціалізовану частину культури й засіб для вираження її значення” [23], а дещо пізніше Б. Уорф констатує: “Ми виокремлюємо в світі явища ті чи інші категорії і типи зовсім не тому, що вони [категорії і типи] очевидні; навпаки, світ постає перед нами як калейдоскопний потік вражень, який повинен бути організованим нашою свідомістю, а значить – загалом мовною системою, яка зберігається в нашій свідомості «...». Ми натрапляємо в такий спосіб на новий принцип відносності, який говорить, що подібні фізичні явища дозволяють створити подібну картину всесвіту лише за умов подібності або, принаймні, за умов співвіднесеності мовних систем» [28, с. 174]. Про те, що «осмислити світ, знаходячись у відносному полоні мовної картини світу, значить визначити інтелектуальне й емоційно-ціннісне відношення людини до світу в певному культурно-мовному соціумі, де кожний народ по-своєму нарізує і ділить світ», говорить також Х. Ортега-і-Гассет [21].

У свідомості людини, згідно міркувань лінгвістів, реальний світ даний у тій мірі, в якій він відображений у мові. Адже кожна мова відображає реальний світ по-своєму, закладаючи тим самим мовну картину світу, яка визначає специфіку національного світобачення. “Мова стає дедалі більше цінним орієнтиром при науковому вивченні певної культури, – зазначає Є. Сепір. «...» Сітка культурних моделей, цивілізації індексується у мові, яка виражає цю цивілізацію. Найважче думати, що можна зрозуміти важливі концепти культури шляхом лише спостереження без урахування мовного символізму, який робить ці

контури значущими й зрозумілими для суспільства” (цит. за: [14, с. 25]).

У такий спосіб учення В. фон Гумбольдта, концепція Л. Вейсгербера, гіпотеза лінгвістичної відносності Є. Сепіра й Б. Уорфа, концепція неогумбольдтианства, антропологічні й культурологічні дослідження національного світосприйняття і мови, в якій “завжди знаходимо сплав питомо мовного характеру з тим, що сприйнято мовою від характеру нації” [11, с. 373] – усе це, власне, й заклало фундамент лінгвокультурології як єдиної науки про культуру й мову. Відтак, лінгвокультурологія, як суміжна з етнолінгвістикою і соціолінгвістикою галузь мовознавства, вивчає “взаємозв’язок і взаємодію культури й мови в їхньому функціонуванні й відображає цей процес як цілісну структуру одиниць у єдності їхнього мовного та позамовного (культурного) змісту за допомогою системних методів і орієнтовно на сучасні пріоритети та культурні настанови (системи норм і суспільних цінностей)” [8, с. 126]. Вона має на меті створити цілісну картину культурного впливу на мову й мовлення з огляду на глибинні семантичні рівні культурної репрезентації, а також на системне представлення одиниць мови й культури в їхній кореляції та взаємодії [19, с. 30].

Саме в цій площині поширення набуває термін *лінгвокультурема*, як мовне вираження реалії, що виявляється в окремій групі знаків мовної картини світу, що містять сукупність ознак культурологічного фонду певного етносу [5; 10], як “вербальний репрезентант загальнонародського чи національно-культурного концептуального образу мовної свідомості, який містить культурно значущу інформацію як в цілому, так і в одному з її значень – денотативному, сигніфікативному або конотативному” [18, с. 8–9]; як “проекція елемента культури в мовному знакові” [9]. До лінгвокультурем відносять назви предметів, понять, концептів однієї лінгвокультурної спільноти, яких не можна зустріти (або які зустрічаються в іншому вигляді) у представників іншої лінгвокультури [5]. Лінгвокультуреми, визначаючи моральні, інтелектуальні та ху-

дожні цінності нації, риси її менталітету, за словами В.В. Жайворонок, суттєво розширюють традиційні межі реалікона [12, с. 8]. Дотримуючись думки про те, що “розчинена” в мові культура “пронизує” повною мірою структуру й систему останньої, мовознавці, крім слів-реалій (наприклад, укр. *козак, галушки*, фр. *un cotillon* (старомодна спідниця), *du brie* (вид сиру) тощо), включають до поняття “національна культура” інші мовні явища, серед яких чільне місце посідають ФО.

Фразеологічно орієнтований напрям, як один з основних у сучасній лінгвокультурології, вивчає культурно маркований зміст ФО різних мов. Входячи до загальної системи мови, фразеологія вважається найціннішим лінгвістичним спадком, у якому відображаються бачення світу й національна культура соціуму, а також ФО є носієм і джерелом національно-культурної інформації. Вона акумулює колективний досвід, який передається з покоління в покоління, дозволяє досліджувати далеке минуле не лише мови, а й історії і культури її носіїв, дає можливість говорити про культурно-національну рефлексію суб'єкта. Саме тому у фразеологічному фонді, за словами лінгвістів, національна самобутність мови отримує найяскравіший і безпосередній прояв [7, с. 301]. Фразеологічний склад мови, як визначає його В. М. Телія, це – “дзеркало, в якому лінгвокультурна спільнота ідентифікує свою національну самосвідомість” [25, с. 9].

Відповідно до вищевикладених міркувань, ФО тлумачать як “лінгвокультурологічні одиниці, в яких відображено світосприйняття того чи іншого лінгвокультурного суспільства” [2, с. 79]; як носія культурно-національної конотації, образна мотивованість яких безпосередньо пов'язана зі світосприйняттям народу-носія мови [25, с. 214–215]. Згідно “фонової теорії”, фразеологізми є “не лише номінативними одиницями, а й сховищем і способом передачі інформації про культуру та історію народу” [7].

Сучасна російська дослідниця Л. О. Лебедева, зокрема, зауважує, що національно-культурна специфіка ФО представлена як у плані вираження, так і в плані змісту. У плані вираження вона виявляється у наявності в їх складі особливих культурних маркерів, тобто безеквівалентної предметної лексики, етнонімів, топонімів, архаїзмів тощо, які вимагають етимологічний або історико-культурний коментар при перекладі; а в плані змісту – в денотативній співвіднесеності образу й супровідних його конотаціях, які й відображають “національний колорит” [16, с. 66]. Вивчаючи національну своєрідність ФО на основі їхнього фразеологічного значення, Ю.П. Солодуб вважає, що основу семантики цих мовних одиниць становить фразеологічний образ, який, власне, й зберігає національну специфіку фразеологізму, відому лише одному народу, представникам однієї нації” [24, с. 58].

Дійсно, національна специфіка лінгвокультурної картини світу французького етносу досить яскраво виражена у фразеологічних зворотах типу *faire le Jacques* “клеїти дурня; поводитися безглуздо”, *être Gros-Jean comme devant* “бути обманутим марними сподіваннями; бути розчарованим”, *C'est Gros-Jean qui en remonte à son curé* “Це – невіглас, який лізе в справу, в якій мало тямить”, які містять у своїй структурі питомі власні назви *Jacques* та *Jean*, що традиційно символізують “простачка”, “дурника” або “невдачу”.

Розробляючи теорію фразеологічних лінгвокультурем, услід за деякими мовознавцями (О. С. Бухонкіна [4, с. 9], Р. О. Каракевич [13] та ін.), можемо виокремити їх кілька типів, а саме:

1) фразеологічна лінгвокультурема-реалія, яка містить у своїй структурі національний, або культурний, артефакт, який розуміють як “втільнення певної культурної форми в конкретному матеріальному продукті, поведінці, художньому творі, інформаційному повідомленні або оцінному судженні” [20, с. 7; 29, с. 199]. Так, ФО *être bon (à mettre) pour Charenton* “збожеволіти” містить назву міста *Charenton*, в якому знаходився притулок для душевнохворих, прототип сучасних психіатричних лікарень. Запозичений з італійської мови військовий термін *chamade* (< іт. *chiamada* “заклик; сигнал”) входить до складу ФО *battre la chamade* “сильно битися, калатати (про серце)”, в основі образно-мотиваційної бази якої лежить сигнал барабанів і труб, який сповіщав про капітуляцію обложених.

2) фразеологічна сигніфікативна лінгвокультурема, в якій виражається культурно значуща інформація. Найкраще ця особливість ФО виявляється при аналізі аналогічних денотативних ситуацій у різних мовах. Так, французька ФО *voir des éléphants roses* (досл. “бачити рожевих слонів”) відповідає українській ФО *напитися до (зелених) чортків*, тобто “бути в стані сильного алкогольного сп'яніння”, але їхні сигніфікати відрізняються образною основою (пор. фр. *слони* – укр. *чорти*). Аналогічну пару формують відповідно французька і українська ФО *écrire comme un chat* (досл. “писати як кіт”) – *писати як курка лапою*, у яких денотативна ситуація однакова – “писати нерозбірливо, неохайно”, а сигніфікати – різні (пор. фр. *kit* – укр. *курка*).

3) фразеологічна символіко-поведінкова лінгвокультурема, яка виконує функцію етикетних формул (звернення, прохання, порівняння, побажання тощо), що можуть виражати певні ціннісні настанови певної лінгвокультури. ФО цього типу можуть виконувати роль стереотипів, які лежать в основі національної культури, зокрема, французького етносу. Так, ФО *filer (partir) à l'anglaise* “іти непомітно, не сказавши «до побачення»”, *être soûl comme un Polonais* “бути дуже п'яним”, *être fort comme un Turc* “бути дуже сильним” відображають сприйняття (хоча нерідко й помилкове) і оцінку французами інших етносів. Символіко-поведінковий елемент ши-

роко представлений у пареміях французької мови, наприклад: *Il ne faut pas juger de l'arbre par l'écorce* “Не суди по одежі” застерігає від помилкових рішень або висновків, а *Araignée du matin, chagrin; araignée du soir, espoir* “Побачиш павука вранці – буде лихо, а ввечері – надія” відображає віщування лиха чи надії на щось хороше.

4) фразеологічна символіко-предметна лінгвокультурема, яка містить у своїй структурі певний символ, який передає важливу інформацію про особливості бачення світу тією чи іншою лінгвокультурою. Зазначимо, що найяскравіше лінгвокультурну маркованість передають зооніми, флороніми, колористична лексика тощо. Так, у французькій мові *chèvre*, *f* “коза” асоціюється з різкою, злою, неприємною людиною, якій властиві непередбачуваність і буйність (навіть, французький іменник *caprice*, *m* “каприз, примха” походить від лат. *capra* “коза”), що, власне, й породило низку іменникових колокацій (напр.: *une chèvre coiffée* “негарна жінка”, *sauts de chèvre* “безладні стрибки”) та дієслівних ФО (напр.: *prendre la chèvre*, *avoir sa chèvre* “гарячкувати через дрібниці”, *devenir chèvre* “роздратуватися”, *faire devenir (gober sa) chèvre* “вивести із себе, розлютити”) з негативною конотацією. Символізуючи у французькій культурі нерозумність і впертість, іменник *un âne* “осел” лежить в основі значної кількості дієслівних ФО (напр.: *passer pour un âne* “походити на дурника”, *faire l'âne pour avoir du son* “прикидатися дурником задля якоїсь вигоди”) та колокацій типу *bonnet d'âne* “чепчик з довгими вушками”, який надає дурнуватою вигляду людині, яка його носить.

У такий спосіб лінгвокультуреми можна розглядати як вербальні репрезентанти національно-культурного концептуального образу мовної свідомості, у якій діалектично пов'язані лінгвальний і екстралінгвальний змісти.

Ще одним з важливих питань, які постають у площині лінгвокультурологічного підходу, є доцільність зарахування ФО до культурних стереотипів. Загалом призначення стереотипів убачають у стабілізації і ідентифікації угруповання як єдиного етносу, акумуляції і систематизації соціокультурного й історичного досвіду етносу, трансляції знань носіїв певної мови від покоління до покоління, захисту групових інтересів, своєрідності національної культури в умовах міжетнічних контактів тощо (В.А. Маслова, A. Chauvin, Bl.-N. Grünig, Ch. Scharira, та ін.). В основі формування етнічної свідомості й культури, як регуляторів поведінки, як стверджує В.А. Маслова, лежать як вроджені, так і набуті в процесі соціалізації фактори – культурні стереотипи, які засвоюються з того моменту, як тільки людина починає ідентифікувати себе з певним етносом, певною культурою і усвідомлювати себе її елементом [17, с. 110]. Відповідно, стереотипізація досвіду розглядається як механізм збереження й передачі етнічної традиції,

зафіксованої в системі культурних норм, цінностей та установок. В.В. Красних, зокрема, вважає, що стереотип, як деяке представлення фрагмента дійсності, як фіксована ментальна картинка, виконує прескриптивну та предикативну функції, тобто є сукупністю обов'язкових, передбачуваних, істотних та стійких ознак інтерпретованих в етносвідомості понять, явищ, ситуацій тощо [15, с. 178–183].

Водночас вживання терміну *стереотип* відносно ФО викликає певні заперечення з боку науковців. Підґрунтям дискусій виступає насамперед його полісемічність, адже ним послуговуються не лише лінгвісти, а й науковці інших галузей, зокрема соціології, психології, етнографії, культурології, літературознавства, когнітології, внаслідок чого він покриває доволі різномірні явища. Так, у соціології (звідки, власне, він і був запозичений) стереотип застосовувався переважно “з метою опису певної думки, закріпленої у суспільстві за відповідними явищами, найчастіше за різними соціальними групами та членами цих груп (...) Групі людей стереотипи приписували ті чи інші позитивні або негативні ознаки, риси характеру, особливості поведінки, культурні звички” [1, с. 97]. Аналізуючи вплив знань про предмет на його оцінку та сприйняття, американський соціолог U. Lippman кваліфікує стереотип як “образ у голові людини й думки про це” [33, с. 14–16]. У такий спосіб, засвоюючись у процесі занурення людини до певного соціуму й культури, стереотипи виконують три основні соціальні функції, а саме: 1) когнітивну – засвоєння певної схеми допомагає людям орієнтуватися, хто є хто; 2) афективну (емоційну) – створення установок проти інших; 3) суспільну – підтримка внутрішньої єдності групи відносно інших груп [36].

Фіксація стереотипів у мовних одиницях і знакових продуктах природної мови, як зауважує В. А. Маслова, створює підґрунтя для тлумачення стереотипу як “явища мови й мовлення”, що є “стабілізуючим фактором, який дозволяє, з одного боку, зберігати й трансформувати деякі домінуючі складники культури, а з іншого – виявити себе серед “своїх” і водночас упізнати “свого” [17, с. 110]. Стереотип трактують як вербальне вираження переконання, спрямоване на соціальні групи або окремих представників цих груп, переконання, що має логічну форму судження та приписує певному класу осіб певні ознаки чи способи поведінки або заперечує їх, має тенденцію до емоційної оцінки, виражається в безапеляційній, спрощеній й узагальненій формі [35, с. 28]. На думку Н. Putnam, стереотип є “вербалізованим фрагментом знань, співвідносним з культурою”; “конвенційною ідеєю у повсякденному мовному узусі” [34, с. 249]. Польський лінгвіст A. Schaff, пов'язуючи походження і функціонування стереотипів з мовною діяльністю, також указує на їх вербальний статус: “Стереотипи завжди вербальні, оскільки завжди відтворені в змі-

сті певного слова або висловлення” [37, с. 36]. Є. Бартмінський розглядає стереотип як дискретну одиницю концептуалізації дійсності, спосіб ментальної кореляції і репрезентації мовного знака [3].

У площині взаємозв'язку лінгвокультурології і когнітивної лінгвістики, (культурні) стереотипи розглядають як елементарні психічні утворення, детерміновані соціумом і культурою, впорядковані й зафіксовані структурою свідомості, фрагментом картини світу, що уособлює результат пізнання дійсності певним угрупованням і є схематизованою та спрощеною стандартною ознакою, матрицею предмета, події, явища [1; 15]. Тому кваліфікація стереотипу суто як факту мови чи мовлення, на думку О.О. Селіванової, є необгрунтованою, адже стереотип – це насамперед структура свідомості, що відображається не лише в мовних знаках чи текстах, а й в інших семіотичних кодах культури (наприклад, авербальні стереотипи, репрезентовані в ритуалах, парамовах, мистецтві) [22, с. 287].

Таке визначення стереотипу перекреслює вербоцентристський підхід до стереотипізації і ставить під сумнів обов'язковість вербального представлення стереотипної когнітивної структури. Розглядаючи стереотипізацію насамперед як когнітивний процес, що може відповідним чином відобразитися в матеріальному субстраті мовного знака або іншого семіотичного коду культури, О. Акімова й А. Гудавичюс зауважують, зокрема, що в розумінні наукової школи Є. Бартмінського стереотипізація ототожнюється з концептуалізацією, а зміст стереотипу прирівнюється до значення мовної одиниці. На їхній погляд, таке широке тлумачення стереотипу не є лише мовним явищем [1, с. 98]. Невипадково деякі науковці поділяють стереотипи на стереотипи-спостереження, поведінкові та лінгвоментальні [27, с. 50]. І лише останні з них мають вербальні кореляції. Тому природа стереотипу не може бути суто вербальною.

Висловлюючи подібну думку, французький лінгвіст Ch. Fèvre-Pernet пропонує чітко розрізнити стереотипи думки (коли реферують до вірувань і розповсюджених усталених думок) та стереотипи мови, або лінгвальні стереотипи (коли йдеться про опис текстуальної матеріальної дійсності) [31, с. 3].

Зважаючи на вищесказане, ми цілком підтримуємо думку тих лінгвістів, які пропонують відокремити два поняття: стереотип як когнітивно-психічний процес, що регулює сприйняття і пізнання навколишньої дійсності, та стереотип як мовно-мовленнєве явище, що акумулює в собі успадковану соціокультурну інформацію або надбаний у процесі життєдіяльності досвід. А. Chauvin, наприклад, пропонує термін *вербальні стереотипи*, розуміючи під ними “будь-який наявний лексичний зв'язок, закріплений уже в лінгвістичній практиці” [30, с. 27]. З тих же причин Bl.-N. Grünig надає перевагу дефініціям *банальна формула* або *преконструктивна формула* на позначення стерео-

типних виразів, а паремії, цитати, рутини і т.п. вона називає *прийнятими сутностями* [32, с. 103–104].

Досліджуючи основні ознаки мовних стереотипів, лінгвісти називають насамперед образність, спрощеність, схематичність, цілісність, оцінність, символічність, суб'єктивність, категоричність. Як бачимо, більшість з них характеризують також ФО, що, власне, й зумовило розгляд останніх серед стереотипів. Так, про стереотипну природу культурно значущих ФО говорить В.М. Телія: “Стереотип [являє собою] колективну уяву, синтезуючу типові ситуації і властивості (...) стереотип співвідносний з найбільш глибокими ментальними структурами свідомого або позасвідомого (...) будучи вербалізованим, стереотип розташований над презентуючими його дискретними значеннями й формами мовних знаків (...) стереотип як категорія символарія культури залишає в них [фразеологізмах] сліди у вигляді усталеного відтворюваного за змістом і формою рефлексивно-інтерпретуючого зв'язку з настановами культури й у такий спосіб надає цим виразам культурно-смыслову ємність” [26, с. 93].

Основним критерієм мовних стереотипів Ch. Scharifa вважає їхню злитість, яка може породити граматичні вирази (тобто вирази, що можна замінити простим лексичним елементом), з одного боку, й стереотипні вирази (або формули), з іншого. Останні поділяються французькою дослідницею на 1) експресивні синтагматичні вирази, тобто стереотипні вирази, серед яких вона виокремлює літеральні (*haut et fort*), метафоричні (*se jeter à l'eau*), алюзійні вирази (*le cheval de Troie*) і кліше (*noir comme le charbon*); 2) ідіоматичні вирази (*prendre la clé des champs*); 3) стереотипні вислови, до яких належать паремії (прислів'я, приказки, адажі), апофтегми, афоризми, формули ввічливості, ритуальні формули, рутинні й ситуаційні фрази, слогани [38, с. 12–13].

Водночас, незважаючи на національно-культурну маркованість і відтворюваність ФО, аналіз фактичного матеріалу показав, що лише деякі ФО дійсно можна зарахувати до мовних стереотипів, але не стверджувати однозначно, що вони всі належать до цього класу мовно-мовленнєвих одиниць.

Підсумовуючи викладені вище міркування, ми цілком погоджуємося з тим, що кожна мова відображає національну ментальність і культурні цінності певного етносу; що кожна культура має ключові концептуально значущі мовні одиниці; що мовна особистість “занурюється” у тексти, “реалізується” і характеризується в них за допомогою мовних домінант, серед яких важливе місце належить ФО. Водночас, незважаючи на національно-культурну специфіку, ці мовні одиниці формують певного роду підсистему в будь-якій мові, виявляючи певні спільні закономірності. Виражаючи абстрактне через конкретне, узагальнене через

чуттєво й зорово сприйняте, вони виступають ніби формою рефлексії внутрішньомовної дійсності. Їхнє виникнення зумовлене потребою будь-якого мовного суспільства у яскравих засобах для пот-

реб комунікації, тобто вербального вираження почуттів, експресивних оцінок, способів емоційного впливу, яскравих і влучних характеристик людини, предметів, явищ тощо.

Література

1. Акімова Е. Еще раз о стереотипах в этнолингвистике / Е. Акімова, А. Гудавичюс // *Etnolingwistika. Problemy języka i kultury* / [red. J. Bartmiński. – Lublin, 2003. – V. 15. – S. 95–113.
2. Артемова А.Ф. Культурно-национальная специфика английских фразеологических единиц и ее сохранение при переводе / А.Ф. Артемова // *Университетские чтения. – Пятигорск: Пятигор. гос. лингв. ун-т, 2002. – С. 79–80.*
3. Бартоминський Е. Языковой образ мира: очерки по этнолингвистике / Е. Бартоминський. – М.: Индрик, 2005. – 512 с.
4. Бухонкина А.С. Типы асимметрии культурем (на материале французского и русского языков) / А.С. Бухонкина: автореферат диссертации на соискание учен. степени канд. филол. наук: специальность 10.02.20 “Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание”. – Волгоград, 2002. – 22 с.
5. Веденина Л.Г. Теория межкультурной коммуникации и значение слова / Л.Г. Веденина // *Иностранные языки в школе. – 2000. – № 5. – С. 72–76.*
6. Верещагин Е.М. Лингвострановедческая теория слова / Е.М. Верещагин, В.Г. Костомаров. – М.: Русский язык, 1980. – 320 с.
7. Верещагин Е.М. Национально-культурная семантика русских фразеологизмов / Е.М. Верещагин, В.Г. Костомаров // *Словари и лингвострановедение. – М.: Русский язык, 1982. – С. 89–98.*
8. Воробьев В.В. О статусе лингвокультурологии / В.В. Воробьев // *Материалы IX Конгресса МАПРЯЛ (Братислава 1999): Доклады и сообщения российских ученых. – М.: 1999. – С. 96–117.*
9. Воробьев В.В. Лингвокультурология: монография / В.В. Воробьев. – М.: РУДН, 2008. – 336 с.
10. Гак В.Г. Языковые преобразования / В.Г. Гак. – М.: Школа “Языки русской культуры”, 1998. – 768 с.
11. Гумбольдт В. фон. Язык и философия культуры / В. фон Гумбольдт. – М.: Прогресс, 1985. – 450 с.
12. Жайворонок В.В. Українська етнолінгвістика: Нариси / В.В. Жайворонок. – К.: Довіра, 2007. – 262 с.
13. Каракевич Р.О. Лінгвокультурологічне дослідження фразеологізмів-лінгвокультурем / Р.О. Каракевич // *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія “Філологічні науки”. Мовознавство. – 2014. – № 2. – С. 58–62.*
14. Ковшова М.Л. Лингвокультурологический метод во фразеологии: Коды культуры / Мария Львовна Ковшова. – М.: Книжный дом “ЛИБРИКОМ”, 2012. – 456 с.
15. Красных В.В. Этнопсихолінгвістика и лингвокультурология / В.В. Красных. – М.: Гнозис, 2002. – 284 с.
16. Лебедева Л.А. Устойчивые сравнения русского языка во фразеологии и фразеографии: монография / Л.А. Лебедева. – Краснодар: КубГУ, 1999. – 196 с.
17. Маслова В.А. Лингвокультурология / В.А. Маслова. – М.: Академия, 2001. – 208 с.
18. Медвідь Н.С. Лінгвокультуремі в українській соціально-психологічній прозі першої половини ХХ ст.: автореферат дисертації на здобуття наук. ступеню канд. філол. наук: спеціальність 10.02.01 “Українська мова”. – К., 2009. – 21 с.
19. Ольшанский И.Г. Лингвокультурология в конце ХХ в.: итоги, тенденции, перспективы / И.Г. Ольшанский // *Лингвистические исследования в конце ХХ века: Сборник обзоров. – М.: ИНИОН РАН, 2000. – С. 26–55.*
20. Орлова Э.А. Артефакт как единица анализа социокультурной микродинамики / Э.А. Орлова // *Обсерватория культуры. – 2010. – № 5. – С. 4–10.*
21. Ортега-и-Гассет Х. Две великие метафоры / Х. Ортега-и-Гассет // *Теория метафоры. – М.: Прогресс, 1990. – С. 68–81.*
22. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник / О.О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712 с.
23. Сепир Э. Избранные работы по языкознанию и культурологии / Э. Сепир. – М.: Прогресс, 1993. – 656 с.
24. Солодуб Ю.П. Национальная специфика и универсальные свойства фразеологии как объект лингвистического исследования / Ю.П. Солодуб // *Филологические науки. – 1990. – № 6. – С. 55–65.*
25. Телия В.Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты / В.Н. Телия. – М.: Школа “Языки русской культуры”, 1996. – 288 с.

26. Телия В.Н. Деконструкция стереотипов окультуренного мировидения во фразеологических знаках / В.Н. Телия // Речевые и ментальные стереотипы в синхронии и диахронии. Материалы к коллективному исследованию: Тезисы докладов / [отв. ред. Т.М. Николаева]. – М.: Ин-т славяноведения и балканистики РАН, 1999. – С. 87–94.
27. Тищенко О.В. Обрядова семантика у слов'янському мовному просторі / О.В. Тищенко. – К.: КДЛУ, 2000. – 236 с.
28. Уорф Б.Л. Отношение нормы поведения к мышлению и языку / Б.Л. Уорф // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. 1. – М.: Прогресс, 1960. – С. 61–97.
29. Флиер А.Д. Культурология для культурологов / А.Д. Флиер. – М.: Академический Проект, 2000. – 496 с.
30. Chauvin A. Lipogramme et rhétorique : aspects du travail du lieu commun chez Georges Perec / A. Chauvin // Lieux communs, topoï, stéréotypes, clichés / [Plantin Ch.]. – P. : Kimé, 1993. – P. 27–36.
31. Fevre-Pernet Ch. Readymades linguistiques et genres promotionnels [Ressource électronique] / Ch. Fevre-Pernet // Signes, discours et sociétés. – 2009. – № 4. Visions du monde et spécificité des discours. – Disponible à : http://www.revue_signes.info
32. Grünig Bl.-N. Signifiants reçus, processus de saturation et paramètres. Sur l'exemple de la publicité / Bl.-N. Grünig // Lieux communs, topoï, stéréotypes, clichés / [Plantin Ch.]. – P. : Kimé, 1993. – P. 103–110.
33. Lippmann W. Public Opinion / W. Lippmann [Electronic resource]. – N.Y., 1961. – Accessible on: <http://www.norton.com/college/history/america-essential-learning/docs>
34. Putnam H. Mind, Language, and Reality. Philosophical Papers [Electronic resource] / H. Putnam. – Cambridge: Cambridge University Press, 1975. – Accessible on: <http://ebooks.cambridge.org/>
35. Quasthoff U.M. Soziales Vorurteil und Kommunikation. Eine sprachwissenschaftliche Analyse des Stereotyps / U.M. Quasthoff. – Frankfurt am Main : Fischer-Athenäum-Taschenbuch, 1973. – 298 s.
36. Quasthoff U.M. Etnocentryczne przetwarzanie informacji. Ambiwalencja funkcji stereotypów w komunikacji międzykulturowej / U.M. Quasthoff // Język a kultura. – Wrocław, 1998. – S. 25–39.
37. Schaff A. Stereotypy a działanie ludzkie / A. Schaff. – Warszawa: Książka i Wiedza, 1981. – 170 s.
38. Schapira Ch. Les stéréotypes en français : proverbes et autres formules / Ch. Schapira. – P. : Editions Ophrys, 1999. – 172 p.

Валентина Гладкая

**ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЙ ПОДХОД В ИЗУЧЕНИИ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ
ФРАНЦУЗСКОГО ЯЗЫКА**

Аннотация. Национально-культурная специфика фразеологизмов разрешает трактовать их как лингвокультураны, которые отображают мировоззрение и национальную культуру социума. Исходя из значения составляющих компонентов, автор проводит типологию французских фразеологических лингвокультуран. Рассматривается также вопрос о целесообразности зачисления фразеологизмов к классу стереотипов.

Ключевые слова: лингвокультурологический подход, лингвокультурана, фразеологизм, стереотип.

Valentyna Gladka

**APPROCHE LINGUOCULTUROLOGIQUE DANS L'ETUDE DES UNITES PHRASEOLOGIQUES
DU FRANÇAIS**

Résumé. La particularité culturelle des unités phraséologiques permet de les traiter comme linguoculturelles qui reflètent la conception du monde et la culture nationale d'une société. En se basant sur la sémantique des composantes, l'auteur donne une typologie des linguoculturelles phraséologiques du français. On analyse aussi les raisons du traitement des unités phraséologiques parmi les stéréotypes.

Mots-clés : approche linguoculturologique, linguoculturelle, unité phraséologique, stéréotype.

Стаття надійшла до редакції 13.05.2016 р.

Гладка Валентина Анатоліївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри романської філології та перекладу Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича, факультет іноземних мов.